

giai anyag miatt a természetvédelmi mellett fokozottan rászorulna a régészeti védelemre is.

CSENGERI PIROSKA – MARKÓ ANDRÁS

116. Esztergom, Vár, északi rondella

(Komárom-Esztergom megye) Kk, Ú

A Millenniumi Bizottság úgy határozott, hogy az államalapítás méltó megünneplése keretében fel kell állítani az esztergomi vár északi rondelláján Melocco Miklós nagyméretű szobrát. A tervezett 60 tonnás tömeg miatt előzetes statikai vizsgálatokra volt szükség, mely során alkalmunk volt megvizsgálni a 17. századi, török építésű rondella belső területét.

A munkák során kiderült, hogy a 19. század első felében az ide felépített érseki vízmű alapozásakor a védmű teljes belső feltöltését kiemelték, s a felszabaduló teret jórészt kitöltötték az újonnan épített alapfalakkal. A rendelkezésünkre álló szabad részekben megállapíthattuk, hogy 6 m mélységig 19. századi feltöltés van, szőrványos középkori kőtöredékekkel, s az egyedül értékelhető, megmaradt műformák a bástya testében kialakított 17. századi, utólag elfalazott ágyúkamrák maradtak. Bár a két állás közül a K-it utólag esőbeállónak átalakították, a Ny-i a mai napig nagyrészt érintetlen állapotban maradt meg. Falait jórészt nagyméretű kváderkövek alkotják, s több, másodlagosan felhasznált faragvány is beépítésre került, melyek valószínűleg az 1594–1605 közötti ostromok során összedőlt épületekből származnak.

A kutatások során 17. századnál korábbi falak nem kerültek elő, így sem a 16. századi északi védmű, sem a középkori vár északi lezárásának formájára nem nyertünk adatokat.

TOLNAI GERGELY

117. Esztergom, Zsidód

(MRT 5. k. 8/30. lh.)

(Komárom-Esztergom megye) Á

A 2000. évi feltárás az 1999-ben elkezdett, a 10-es tehermentesítő út építésével kapcsolatos leletmentő ásatás befejezése volt, amelyet a Magyar Mezőgazdasági Múzeumért Alapítvány anyagi támogatásával végeztünk.

Az idén is a templom DNy-i oldalán, a temető szélén dolgoztunk a tavaly nyitott C–CXIII. szelvényekben. Már tavaly láttuk, hogy elértük a temető DNy-i szélét, amelyet D-ről egy egykori, de mára már feltöltődött patakmeder, Ny-ről pedig egy abba torkolló temetőárok zár le.

A patak és a temetőárok által közbezárt szögben még 44 sírt bontottunk ki, s ezzel a feltárt sírok száma 819-re nőtt. A sírmellékletek szegényesek voltak, de a hitvilágukra és a sírgödörök formájára sikerült újabb megfigyeléseket tenni. Ezen a részen több sírgödör padkás kiképzésű volt. A sír feltárása egy lekerekített sarkú, hosszúka, sötétebb foltban jelentkezett, amely aztán változó mélységben egyszer csak leszűkül olyannyira, hogy a halott alig fért el benne. Az így képződött padkán több

esetben egy-egy párhuzamos, a sírgödörre keresztirányban fektetett gerendák nyomait figyeltük meg.

Esztergom-Zsidód a legteljesebben feltárt hazai Árpád-kori templom körüli temetők közé tartozik. Jelenleg 4–5%-a feltáratlan, amely a 11. sz. út alá húzódik, de a 10-es elkerülő út megépítésével talán majd erre is sor kerülhet.

A félköríves szentélyzáródású kistemplomot körbevevő temetőt É-ről egy keskeny, sekély árok zárja le, amely DK-en a fent említett patakba fut. D-en a patak képezi a temető határát, amelybe DNy-on a temetőt Ny-ről lezáró széles temetőárok fut bele, amely ÉNy-ra a település irányába folytatódik.

A CV. szelvényben a patakmederre merőlegesen 80 cm széles kutatóárkot húztunk, amit a patak aljáig lemélyítettünk. A CI–CIX. szelvényekben pedig a temetőárkot bontottuk ki. A patak és a temetőárok betöltése jól megfigyelhetően eltért egymástól. Az árok sötétbarna, laza, ugyanakkor agyagos betöltését sárga agyagszemek tarkították. Míg a patak betöltése zsíros tapintású, szürkés-fekete agyag, az alján iszappal. Mindkét betöltésben találtunk viszont Árpád-kori kerámia-darabokat, ami arra enged következtetni, hogy az Árpád-korban mindkettő nyitott volt.

Az árok és a patakmeder betöltéséből, valamint a sírok betöltéséből is földmintákat vettünk környezetregészeti vizsgálatokra.

Az ásatáson közreműködtek: Torma Andrea archeobotanikus, Aszt Ágnes régész, Kemp Károly restaurátor, Hajnal Zsuzsa és Földesi Szilvia régészhallgatók.

MOLNÁR ERZSÉBET

118. Érd, Ófalu, római vagy mély út

(MRT 7. k. 9/19. lh.)

(Pest megye) Ú

A korábban római útnak tartott kőburkolatú útszakasról régészeti módszerekkel megállapítható volt, hogy a vékony sóderes útalapozás és a kőburkolat a legújabb korban készült. Ezt támasztotta alá a helyiek beszámolója, amely szerint az utat az 1930-as évek elején, katonai erővel építették.

A vékony sóderes útalapozás alatt mindkét kutatóárkunkban közvetlenül az agyagos talaj következett. Régészeti szempontból értékelhető leletanyag – a legújabb kori tárgyakat leszámítva nem került elő. Valószínű azonban, hogy ha az út mai burkolata nem is, de a nyomvonala már a római kortól használatban lehetett. Ez volt ugyanis az egyetlen feljutási lehetőség a fennsíkra.

MRÁV ZSOLT

119. Érsekcsanád, Szent György-dűlő

(Bács-Kiskun megye) Á, Kö

A községtől nyugatra, már az ártérben fekvő területen, az egykori Szent György falu helyét kerestük. Innen kerültek a bajai múzeumba korábban avar és bronzkori leletek. A lelőhely az Érsekcsanád és a hajóállomás közötti út északi felén, a Duna-völgyi Csatornától Ny-ra,